

Posudek na diplomovou práci

Téma:

Nezaměstnanost v České republice z genderové perspektivy pohledem Úřadu práce

Autorka: Bc. Daria Černostová

Práce se věnuje tématu nezaměstnanosti, který představuje komplexní a mnohorozměrný sociální jev. Autorka se na daný fenomén zaměřuje z perspektivy genderu, když zkoumá, nakolik jsou zaměstnanci a zaměstnankyně Úřadu práce ve své práci s klienty a klientkami této instituce genderově senzitivní. Protože optika tohoto typu nebývá v prostředí naší společnosti u sledovaného tématu běžně aplikována, jedná se bezesporu o zajímavý a neotřelý pohled na nanejvýš aktuální problematiku.

Studentka provedla na dané téma vlastní empirické šetření, a sice v oblasti s nejnižší a nejvyšší mírou nezaměstnanosti. Interpretaci vlastních empirických dat v diplomové práci předchází teoretické vymezení problému. V úvodu práce studentka uvádí různá pojetí nezaměstnanosti, zmiňuje její základní klasifikaci a upozorňuje na do nedávné doby různě prováděná měření její míry v ČR. Poté se věnuje hlavně ekonomickému přístupu ke zkoumání tohoto jevu, kdy vychází zejména z prací domácích autorů a autorek, nerozvádí zde však a nediskutuje dostatečně relevantní feministické teorie. Zaměření na koncept genderu, genderové stereotypy apod. není možné v této souvislosti považovat za postačující.

V úvodní teoretické části autorka práce vymezuje základní výzkumné otázky (viz s. 8), tj.:

- Do jaké míry se genderové stereotypy objevují v práci Úřadu práce?
- Jaký je podle zaměstnanců a zaměstnankyň Úřadu práce přístup nezaměstnaných k hledání si práce a zda se i u nich objevují genderové stereotypy, případně zda jsou patrné u zaměstnavatelských subjektů?
- Jak se projeví změny v zákoně o zaměstnanosti a zákoníku práce provedené novelami v letech 2011 a 2012?

Jejich formulace ale není vždy příliš výstižná. Spíše než o práci Úřadu práce (v případě první otázky) lze uvažovat o přístupu jednotlivých zaměstnankyň a zaměstnanců této instituce k jejím klientům a klientkám. Z formulace poslední otázky není zcela zřejmé, co vlastně hodlá studentka sledovat. Nejspíš se má jednat o sledování možného dopadu určitých legislativních změn na muže a ženy, kteří jsou na úřadu práce evidováni, na možnost zvýšit jejich šanci získat místo...

Studentka pro vlastní výzkumné zpracování tématu práce zvolila formát kvalitativního výzkumu s aplikací polo-strukturovaného rozhovoru. Celkem jich provedla 9, převážně pak se ženami pracujícími v této instituci. Třebaže uvádí dost detailně příklady odmítnutí spolu s jejich důvody, není zřejmé, kolik osob (a jakého genderu vlastně) jí nakonec odmítlo rozhovor poskytnout. Tento údaj přitom není v kontextu práce zanedbatelný, signalizuje totiž, nakolik je dané téma vlastně pro kompetentní osoby „ožehavé“, nakolik jsou ochotny o něm diskutovat a otevřít prostor pro možné přehodnocení institucionálně zažitých způsobů uvažování o nezaměstnaných osobách a přístupů k nim apod.

Získaná data z rozhovorů pak studentka analyzovala s použitím postupů zakotvené teorie. Vymezila si hlavní analytické kategorie (jako prvky trhu práce, rekvalifikace, změny struktury ÚP a nástroje aktivní politiky zaměstnanosti), které nakonec příliš nereflektují genderovou tematiku a autorka mezi nimi ani nevymezuje žádné vztahy a neuspořádává je do výkladového modelu. Empirická část práce tak nabývá dost popisný charakter, třebaže místy obsahuje některé zajímavé postřehy i důležitá zjištění.

V práci postrádám hlubší analýzu zkoumané problematiky a rozehrávání interpretačních možností. Do jisté míry to souvisí s tím, jak autorka kladla dotazy. Například jestliže komunikační partnerky a partneři uvádějí, že důležitější než gender vzhledem k možnosti získat místo je podle nich vzdělání lidí, kteří jsou na úřadu práce evidováni, pak je třeba zjišťovat, zda se jedná o jejich „dojem“ / pocit anebo zda tato jejich interpretace se opírá o analýzu systematicky získaných dat na toto téma. Kromě toho mohou existovat různé šance získat místo pro muže anebo ženu se základním vzděláním (což musím dotázáním se rovněž ověřit apod.). Z osnovy rozhovoru a z analýzy těch provedených nevyplývá, že by autorka práce postupovala při provádění rozhovorů právě tímto naznačeným směrem (tj. ptala se vždy dostatečně do hloubky).

Práce přes své zajímavé a aktuální téma není zpracována příliš inovativně. Autorka pracuje se zavedenými koncepty a teoriemi, které v zásadě nijak neobohacuje. Na druhé straně je ale třeba vyzvednout používání genderově senzitivního jazyka v celé diplomové práci, třebaže se do textu vloudil bez kritické reflexe termín „harašení“ a termín respondent/ka, který bývá používán spíše v oblasti kvantitativního výzkumu a navozuje dojem výrazné hierarchizace ve vztahu mezi oběma stranami rozhovoru, kde osoba účastnící se výzkumu je chápána jako „rezervoár“ zkušenosti, vědomostí apod., které je třeba od ní „získat“, nikoli jako rovnocenný/a a rovnoprávný/a komunikační partner/ka.

Práci přes některé výše uvedené výhrady doporučuji k obhajobě a celkově ji hodnotím jako „standardní“, resp. jako velmi dobrou.

Hana Maříková

V Praze dne 12. června 2013